forum for
natur og **f**riluftsliv
Hedmark

NVE
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Elverum 10.08.13

Høring av konsesjonssøknad med konsekvensutredning for Tolga kraftverk i Tolga og Os kommuner, Hedmark fylke

Viser til høringsbrev, datert 04.04.13, angående søknad fra Opplandskraft DA om å få bygge Tolga Kraftverk i Glomma. FNF-Hedmark har følgende innspill i saken:

Mål for å bygge ut vannkraft

Vi har i dag to nasjonale målsettinger som kan være aktuelle for å bygge ut anlegget. Den ene er fornybardirektivet som innebærer at i 2020 skal 67,5 % av energien være fra fornybare energikilder. Den andre nasjonale målsettingen er de grønne sertifikatene som skal gjøre at Norge sammen med Sverige produserer 26,4 TWh mer fornybar energi i 2020 i forhold til 2011. Disse to målsetningene må settes i sammenheng med hva som allerede er planlagt i Norge.

I dag har det blitt tildelt vann- og vindkraftkonsesjoner som kan få grønne sertifikater som er endelig avgjort på 10 TWh i Norge. I tillegg kommer 5 TWh som er til klagebehandling (statistikk fra NVE og OED mai 2012). Dette betyr at Norge allerede nå har tildelt konsesjoner som skal oppfylle over en tredjedel av det Norge og Sverige har satt som mål. Tar man med det NVE har gitt konsesjon til, men som har blitt påklaget, er det halvparten av vårt mål. Det finnes ingen oversikt over hvor mye vannkraftkonsesjoner som har blitt tildelt i Sverige. De har heller ikke en oversikt over biobrensel, som har betydelig større potensiale i Sverige enn i Norge. Derimot sammenstiller Svensk Vindenergi statistikk på vindkraft. I deres oversikt fra november 2011 kan man se at det har blitt tildelt vindkraftkonsesjoner i Sverige som nesten oppfyller halvparten av den norsk-svenske satsningen.

Dersom vi oppfyller de grønne sertifikatene, ligger vi samtidig godt an til å nå fornybardirektivet. Med konstant energiforbruk kommer vi over med flere prosent. Det betyr at med noen få effektiviseringstiltak vil vi nå målet om 67,5 % fornybar energi og trenger ikke å bygge mer enn hva de grønne sertifikatene tilsier.

På grunn av økonomien i en del prosjekter, kommer en del av anleggene ikke til å bli realisert. Årsaken til dette kan for eksempel være at det blir for mange grønne sertifikater og for mye

Postadr:
FNF Hedmark
Pb. 191
2402 Elverum

Telefon:
99 58 93 27
E-post:
hedmark@fnf-nett.no

strøm på markedet. Statistikken sier uansett at vi har gode muligheter til å nå målene, selv om NVE tar større hensyn til naturverdier framover. Dette betyr ikke at vi mener at man absolutt ikke skal overoppfylle de målene som er satt. FNF-Hedmark er positive til en overoppfylling av målene om de kan gjennomføres uten store konflikter med naturverdier, slik som Regjeringen legger opp til i «Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging». Her står det blant annet: «Regjeringen har en aktiv politikk for å øke produksjonen av fornybar energi, herunder vindkraft, vannkraft og bioenergi. Det er samtidig et viktig mål for regjeringen at utbygging av fornybar energi skjer uten at naturmangfold eller store landskapsverdier går tapt, og at konfliktnivået med andre brukergrupper er så lavt som mulig». Samtidig som at fornybar energi ikke må være konfliktfylt i forhold til andre interesser, må det også i stor grad erstatte bruk av fossil energi, og ikke komme i tillegg. FNF-Hedmark mener at man i større grad må vektlegge mål om bevaring av natur-, fiske -og friluftsområder, og at mål om fornybar energi som snart har blitt nådd ikke bør legges stor vekt.

Om Tolga Kraftverk:

Elvestrekningen i Glomma mellom Os og Tynset framstår i dag som relativt urørt, og det kan man ikke si om andre strekninger med fall og fosser i denne elva som i stort omfang er utbygd med vannkraftverk. Siden fiskebestandene er verdifulle og gode er fiskeinteressene svært store på strekningen, og man opplever her et attraktivt fiske hvor mange fiskere strømmer til, både fra Norge og utlandet. Særlig fisket etter harr er meget godt og attraktivt på strekningen, men også ørretfisket er populært og godt. Fisketurismen i området har økt betraktelig de senere årene, mye på grunn av en økt satsing på dette. Siden denne turismen stadig vokser, begynner dette å bli en betydningsfull næring i regionen, og den har også stor betydning for øvrig turisme.

FNF-Hedmark er bekymret for konsekvensene av en eventuell utbygging. Erfaringer fra andre store utbygginger tilsier at det blir store økologiske konsekvenser, blant annet på grunn av tørrlegging av elveleier, tørrlegging av omkringliggende områder, neddemming, nedtapping av magasiner, erosjon og utvasking av næringsstoffer, skader på livet i elva, store og plutselige endringer i vannstanden som medfører stranding av bunndyr og fisk og endrede temperaturforhold og islegging. Alle disse konsekvensene vil i sum føre til negative virkninger for blant annet fisk, insekter og andre dyre- og fuglearter tilknyttet vassdraget og friluftsliv.

Selv om Glomma ovenfor det planlagte kraftverket er påvirket av reguleringen i Aursunden, har Tolgafallene såpass god avstand fra denne, slik at elva fortsatt har intakte økosystemer

Postadr:
FNF Hedmark
Pb. 191
2402 Elverum

Telefon:
99 58 93 27
E-post:
hedmark@fnf-nett.no

med selvreproduserende fiskebestander uten innslag av utsatt fisk. FNF-Hedmark mener at villfisken har stor verdi, siden dette begynner å bli sjeldent i vassdrag som Glomma.

Vi er ellers bekymret over den skisserte lengden på utbygningsstrekningen, uavhengig av utbyggingsalternativ, og hva dette i tillegg vil kunne gi av landskapsmessige negative konsekvenser med redusert vannføring over en lang strekning. Særlig fossene og fallene i elva vil kunne få betydelig redusert landskapsmessig verdi etter en eventuell utbygging.

FNF-Hedmark mener at de utredninger som er gjort i forbindelse med fisk, bunndyr og friluftsliv generelt er grundige og gode. Vi registrerer at utreder selv mangler oversikt over gyteplasser for fisken, og denne usikkerheten er noe som må tas hensyn til. I tillegg forutsettes det at de skisserte avbøtende tiltak vil fungere, noe som det er liten grunn til å tro at flere av dem vil gjøre. Erfaringer fra blant annet fisketrapper i Norge er at de ikke fungerer tilstrekkelig, og kraftverket som oftest blir en barriere for fiskevandringer og hindrer viktig vandring i vesentlig grad. Utredningene mener også det er vanskelig å fastsette funksjonaliteten til gyteområdene ved redusert vannføring med det kunnskapsgrunnlaget som finnes, og at det hersker store usikkerheter i forbindelse med overlevelsen av bunndyr og insekter. Sannsynligvis vil de negative konsekvensene bli store, særlig ved utbygging av alternativ 3A.

Man vil etter all sannsynlighet få en reduksjon i produksjonen av fisk og bunndyr på minstevannføringsstrekningen både sommer og vinter. Strekninger ovenfor og nedenfor denne vil også påvirkes. Utredningen påpeker at alle utbyggingsalternativene vil påvirke viktige gyteområder for både ørret og harr negativt.

Når det gjelder konsekvenser for friluftsliv og reiseliv er de satt til middels til stor negativ for alternativ 3A og til middels negativ for de andre alternativene. En eventuell utbygging vil altså, uansett alternativ, ha negative konsekvenser for friluftslivet. Det foreslåtte kraftverkets konsesjonsbehandling må vurdere verdien i det å ha en gjenværende intakt og verdifullt fall/vassdragsnatur i dette området med tanke på at dette er det eneste gjenværende uutbygde fallet i Glomma i Hedmark fylke. Dette har store kvaliteter for helhetlig landskaps-, friluftslivs-, folkehelse- og miljøhensyn i samsvar med naturmangfoldloven. For øvrig er det etter vårt syn grunn til å spørre om naturmangfoldlovens krav til kunnskap om både sumvirkninger og samlet belastning generelt blir tilstrekkelig godt nok ivaretatt ved vassdragsutbygginger.

Postadr:
FNF Hedmark
Pb. 191
2402 Elverum

Telefon:
99 58 93 27
E-post:
hedmark@fnf-nett.no

Avbøtende tiltak:

Dersom det likevel skulle bli gitt tillatelse til en utbygging, må avbøtende og kompenserende tiltak følge konsesjonen og iverksettes. Hvilke tiltak som bør iverksettes, må vurderes nærmere hvis man kommer i den situasjonen. Her bør bl.a. disse tiltakene vurderes:

- Krav om biotopjusterende tiltak
- Krav om minstevannføring/miljøtilpasset vannføring – må evalueres, og evt. justeres etter en prøveperiode
- Fiskepassasje forbi inntaksdammen (toveis) må etableres med god funksjonalitet
- Tunnelutløpet må utformes slik at det i størst mulig grad unngås at fisk søker inn i tunnelen
- Krav om vannslipp for å skape lokkeflommer
- Krav om evt. fiskeutsettinger

Kraftprodusentene ønsker å selge kraft når det er mest lønnsomt i løpet av døgnet. En slik kjøring, såkalt effektkjøring, av kraftverkene kan innebære hyppige vannstandsendringer i vassdraget, noe som kan medføre stranding av yngel når vannstanden går for raskt ned. Man bør ha «gode» krav om hvor raskt vannstanden kan endres og dermed bidra til at det stilles krav som forhindrer stranding.

Oppsummering:

En eventuell utbygging gir etter vår mening store inngrep i forhold til den begrensede produksjonen av ny kraft. Den samfunnsmessige nytten ved utbyggingen vil derfor være lav sammenlignet med tilsvarende verdier som elva har av landskaps-, frilufts- og naturverdier.

FNF-Hedmark vurderer de ulike utbyggingsalternativene som følger: Alternativ 3A vil gi mest negative konsekvenser for de interessene som er nevnt tidligere. Konsekvensene vil bli store på de mest attraktive fiskestrekningene. Både alternativ 3B og 2A framstår også som negative og uheldige for fiskeinteressene, friluftslivet og annet biologisk mangfold. Utbyggingsalternativ 2B framstår som minst skadelig for våre interesser, selv om også dette alternativet vil få større negative konsekvenser enn de KU antyder.

Regjeringen har uttalt at det er et viktig mål at utbyggingen av fornybar energi skjer uten at naturmangfold eller store landskapsverdier går tapt, jf. Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging (Kgl.Res. 24.06.11). FNF-Hedmark sin motstand mot utbyggingsplanene medfører at vi ber om at utbyggingsprosjektet skrinlegges. Vi ønsker å minne om at det i Soria Moria-erklæringen slås fast at tiden for de store vannkraftutbygginger er forbi. Vi mener at utbygging av slike kraftverk heller ikke vil være samfunnsmessig nødvendig av hensyn til behovet for ny kraft. Energisparing og oppgradering av allerede

Postadr:
FNF Hedmark
Pb. 191
2402 Elverum

Telefon:
99 58 93 27
E-post:
hedmark@fnf-nett.no

eksisterende kraftverk vil etter vårt syn være viktigere tiltak enn ny produksjonsanlegg med negative konsekvenser for friluftsliv, biologisk mangfold og natur.

Mvh.

Christian Dufseth
Forum for Natur og Friluftsliv Hedmark

Postadr:
FNF Hedmark
Pb. 191
2402 Elverum

Telefon:
99 58 93 27
E-post:
hedmark@fnf-nett.no